

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het algemene opschortingsrecht

Boeve, G.J.

Citation

Boeve, G. J. (2024, May 30). *Het algemene opschortingsrecht. Recht en Praktijk - Contracten- en aansprakelijkheidsrecht*. Wolter Kluwer. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3759623>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3759623>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het algemene opschortingsrecht

Verkorte citeerwijze: Boeve, *Het algemene opschortingsrecht* (R&P nr. CA27) 2024/[paragraafnummer]

Volledige citeerwijze: G.J. Boeve, *Het algemene opschortingsrecht* (Recht en Praktijk nr. CA27) (diss. Leiden), Deventer: Wolters Kluwer 2024.

Het complete productaanbod vindt u in de online webshop: www.wolterskluwer.nl/shop.

Omslag: Bert Arts bNO

ISBN: 978 90 13 17593 6

NUR: 822-206

© Wolters Kluwer 2024, G.J. Boeve

Auteur(s) en uitgever houden zich aanbevolen voor inhoudelijke opmerkingen en suggesties. Deze kunt u sturen naar: boeken-NL@wolterskluwer.com.

Alle rechten in deze uitgave zijn voorbehouden aan Wolters Kluwer Nederland B.V. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wolters Kluwer Nederland B.V.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h t/m 16m Auteurswet jo. Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl).

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) Wolters Kluwer Nederland B.V. geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor gevolgen hiervan.

Op alle aanbiedingen en overeenkomsten van Wolters Kluwer Nederland B.V. zijn van toepassing de Algemene Voorwaarden van Wolters Kluwer Nederland B.V. U kunt deze raadplegen via: wolterskluwer.com/nl-nl/solutions/nederland/algemene-voorwaarden.

Indien Wolters Kluwer Nederland B.V. persoonsgegevens verkrijgt, is daarop het privacybeleid van Wolters Kluwer Nederland B.V. van toepassing. Dit is raadpleegbaar via wolterskluwer.com/nl-nl/privacy-cookies.

Zie de inhoud van deze uitgave ook op:
wolterskluwer.com/nl-nl/solutions/inview/

InView

Het algemene opschortingsrecht

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van rector magnificus prof.dr.ir. H. Bijl,
volgens besluit van het college voor promoties
te verdedigen op donderdag 30 mei 2024
klokke 16.15 uur

door

Gerrit Jan Boeve
geboren te IJsselmuiden
in 1987

Promotoren: prof. mr. H.B. Krans
 prof. mr. A.G. Castermans

Promotiecommissie: prof. mr. T.J. de Graaf
 prof. mr. J. Hijma
 prof. mr. C.M.D.S. Pavillon (Rijksuniversiteit Groningen)
 prof. mr. H.N. Schelhaas (Erasmus Universiteit Rotterdam)

INHOUDSOPGAVE

Lijst van gebruikte afkortingen / XI

HOOFDSTUK 1

Inleiding / 1

- 1.1 Onderwerp / 1
- 1.2 Probleemstelling / 3
- 1.3 Vraagstelling en doelstelling / 7
- 1.4 Afbakening / 9
- 1.5 Methodologie / 10
- 1.6 Opbouw van het betoog en plan van behandeling / 12
- 1.7 Terminologie / 14

HOOFDSTUK 2

Plaatsbepaling van het algemene opschortingsrecht / 19

- 2.1 Inleiding / 19
- 2.2 Beknopte geschiedenis van het algemene opschortingsrecht / 19
- 2.3 Wettelijke systematiek van opschortingsrechten / 26
- 2.4 Redelijkheid en billijkheid als grondslag van het algemene opschortingsrecht / 29
- 2.5 Een eigenhandig pressiemiddel tot gelijktijdige nakoming met een zekerheidskarakter / 35
 - 2.5.1 Het algemene opschortingsrecht is een verweer / 35
 - 2.5.2 Het tijdelijke karakter van het algemene opschortingsrecht / 36
 - 2.5.3 Doel en strekking van het algemene opschortingsrecht / 39
 - 2.5.4 Functies van het algemene opschortingsrecht / 41
 - 2.5.5 Relativering pressiemiddel en zekerheidskarakter / 43
- 2.6 Het algemene opschortingsrecht is van aanvullend recht / 46
- 2.7 Rechtsgevolgen van een beroep op het algemene opschortingsrecht / 49
 - 2.7.1 Rechtsgevolgen van een gegrond beroep op het algemene opschortingsrecht / 49
 - 2.7.2 Rechtsgevolgen van een ongegrond beroep op het algemene opschortingsrecht / 51
- 2.8 Eindigen van het algemene opschortingsrecht / 52
- 2.9 Samenvatting en tussenconclusie / 55

HOOFDSTUK 3

Vereisten voor opschortingsbevoegdheid / 57

- 3.1 Inleiding / 57
- 3.2 Partijen zijn elkaars schuldenaar en schuldeiser / 57
- 3.3 Verbintenissen over en weer / 61
 - 3.3.1 Inleiding / 61
 - 3.3.2 Verbintenis en vordering / 62
 - 3.3.3 Overeenkomstig van toepassing bij niet als verbintenis kwalificerende verplichtingen / 64
- 3.4 Een opeisbare vordering, waarvan nakoming niet blijvend onmogelijk is / 70
 - 3.4.1 Het bestaan van de vordering / 70
 - 3.4.2 Het achteraf ontbreken van een vordering / 71
 - 3.4.3 Opeisbaarheid in artikel 6:52 lid 1 BW / 74
 - 3.4.4 Omvang betalingsvordering behoeft voor opeisbaarheid niet vast te staan / 77
 - 3.4.5 Geen ingebrekestelling en verzuim vereist voor opschorting / 79
 - 3.4.6 Nakoming van de vordering mag niet blijvend onmogelijk zijn / 80
- 3.5 Uitzonderingen op het vereiste van opeisbaarheid van de vordering / 81
 - 3.5.1 Uitzondering ten aanzien van de verjaring van de rechtsvordering van de schuldenaar / 81
 - 3.5.2 Vervroegd opschorten door te anticiperen op niet-nakoming van de vordering / 86
- 3.6 Een opeisbare verbintenis, waarvan nakoming niet blijvend onmogelijk is / 88
 - 3.6.1 Opeisbare verbintenis van de schuldenaar vereist / 88
 - 3.6.2 *Vorleistung* of *Vorleistungspflicht* en opschorting / 88
 - 3.6.3 Opschortingsbevoegdheid ontbreekt bij niet-opeisbare verbintenis / 90
 - 3.6.4 Uitstel van een op zichzelf mogelijke nakoming / 92
 - 3.6.5 Opbouw van een opschortingsverweer / 93
- 3.7 Samenhangcriterium / 93
 - 3.7.1 Inleiding / 93
 - 3.7.2 Twee te onderscheiden elementen in het samenhangcriterium / 94
 - 3.7.3 Bezwaren tegen twee te onderscheiden elementen in het samenhangcriterium / 96
 - 3.7.4 Beoordelingsmaatstaf voor het samenhangcriterium / 98
 - 3.7.4.1 Toepassing van het *Zurückbehaltungsrecht* (§ 273 BGB) in Duitse rechtspraak / 98
 - 3.7.4.2 Het Nederlandse ontwerp van het algemene opschortingsrecht / 99
 - 3.7.4.3 Samenhangcriterium is een redelijkheids- en billijkheidstoets / 104
- 3.8 Samenhangcriterium is niet noodzakelijkerwijs wederzijds / 107
- 3.9 Samenvatting en tussenconclusie / 110

HOOFDSTUK 4

Uitwerking van het samenhangcriterium / 115

- 4.1 Inleiding / 115
- 4.2 Dezelfde rechtsverhouding / 116
 - 4.2.1 Dezelfde *rechtsverhouding* / 116
 - 4.2.2 *Dezelfde* rechtsverhouding / 119
- 4.3 Enkele gevallen van dezelfde rechtsverhouding / 128
 - 4.3.1 Samenhangende verbintenissen over en weer uit dezelfde overeenkomst / 128
 - 4.3.2 Samenhangende verbintenissen over en weer uit de als eenheid bedoelde of te beschouwen rechtsverhouding / 132
 - 4.3.3 Nietige, vernietigde of ontbonden overeenkomst / 137
- 4.4 Zaken die partijen regelmatig met elkaar hebben gedaan / 138
- 4.5 Het gewicht dat de rechtspraak toekent aan de omstandigheden uit artikel 6:52 lid 2 BW / 143
- 4.6 Andere dan de in artikel 6:52 lid 2 BW genoemde omstandigheden / 146
 - 4.6.1 Overeenstemming tussen partijen dat aan het samenhangcriterium is voldaan / 146
 - 4.6.2 Samenhang wegens andere omstandigheden dan de in artikel 6:52 lid 2 BW genoemde / 147
 - 4.6.3 Omstandigheden waaronder niet aan het samenhangcriterium is voldaan / 150
- 4.7 Gevaltypen / 153
- 4.8 Samenvatting en tussenconclusie / 155

HOOFDSTUK 5

De uitoefening van het algemene opschortingsrecht / 159

- 5.1 Inleiding / 159
- 5.2 Verplichting schuldenaar tot mededeling dat en waarom hij opschort / 160
- 5.3 Kenbaarheid opschorting en mededelingsplicht schuldenaar / 162
- 5.4 Grondslag van de mededelingsplicht en rechtsgevolg van schending daarvan / 166
- 5.5 Samenvatting en tussenconclusie / 167

HOOFDSTUK 6

Onaanvaardbaarheid van de uitoefening van het algemene opschortingsrecht / 169

- 6.1 Inleiding / 169
- 6.2 Uitoefening algemene opschortingsrecht onderworpen aan redelijkheid en billijkheid / 169
- 6.3 Doelmatigheid en evenredigheid uitoefening algemene opschortingsrecht / 172
 - 6.3.1 Inleiding / 172
 - 6.3.2 Waardeverhouding tussen de verbintenissen over en weer / 174
 - 6.3.2.1 Waardeverhouding en het zekerheidskarakter van het algemene opschortingsrecht / 174

- 6.3.2.2 Waardeverhouding en de functie van perssiemiddel / 176
- 6.3.2.3 Waardeverhouding en toenemende waarde van de verbintenis / 177
- 6.3.2.4 Waardeverhouding en nog niet vaststaande waarde van de vordering / 178
- 6.3.2.5 Waardeverhouding en een ondeelbare verbintenis / 179
- 6.3.2.6 Niet-onevenredige waardeverhouding in procenten / 180
- 6.3.3 Belangen van partijen bij de uitoefening van het opschortingsrecht / 181
- 6.3.4 Monopoliepositie van de schuldenaar / 184
- 6.3.5 Tijdelijk karakter van invloed op uitoefening algemene opschortingsrecht / 188
- 6.3.6 Opgeven van de bedoeling van de uitoefening van het algemene opschortingsrecht / 190
- 6.4 Prijsgeven van het algemene opschortingsrecht / 193
- 6.5 Samenvatting en tussenconclusie / 195

HOOFDSTUK 7

Processuele aspecten van het algemene opschortingsrecht / 197

- 7.1 Inleiding / 197
- 7.2 Opschortingsrecht is een essentieel zelfstandig verweer / 198
 - 7.2.1 Opschortingsrecht is een verweermiddel / 198
 - 7.2.2 Opschortingsrecht is een zelfstandig verweer / 199
 - 7.2.3 Inroepen opschortingsrecht is een essentieel verweer / 203
- 7.3 Niet ambtshalve toepassen van het algemene opschortingsrecht / 205
- 7.4 Instellen van een eis door de schuldenaar niet vereist / 208
- 7.5 Verweer tegen een opschortingsverweer / 210
- 7.6 *Ex nunc* beoordeling van een opschortingsverweer / 214
- 7.7 Bindende kracht van een gehonoreerd opschortingsverweer / 215
- 7.8 Het dictum / 220
 - 7.8.1 Het dictum bij een gegrond opschortingsverweer / 220
 - 7.8.2 Het dictum bij een ongegrond opschortingsverweer / 221
 - 7.8.3 Het dictum bij een gedeeltelijk gegrond opschortingsverweer / 222
 - 7.8.4 Veroordeling tot stapsgewijze nakoming / 224
- 7.9 Samenvatting en tussenconclusie / 232

HOOFDSTUK 8

Conclusies / 235

- 8.1 Onderzoeksvraag / 235
- 8.2 Plaatsbepaling van het algemene opschortingsrecht / 236
- 8.3 Vereisten voor opschortingsbevoegdheid / 239
 - 8.3.1 Inleiding / 239
 - 8.3.2 Andere vereisten dan het samenhangcriterium / 239
 - 8.3.3 Het samenhangcriterium / 241

- 8.4 Omstandigheden bij de beoordeling van het samenhangcriterium / 242
- 8.5 De uitoefening van het algemene opschortingsrecht / 244
- 8.6 Uitoefening algemene opschortingsrecht onderworpen aan redelijkheid en billijkheid / 246
- 8.7 Beantwoording centrale vraag / 246
- 8.8 Processuele aspecten van het algemene opschortingsrecht / 248
- 8.9 Beoordeling van een opschortingsverweer door de rechter / 248
- 8.10 Bespreking voorbeeld traceren gestolen auto / 250

Samenvatting / 253

Summary The General Right of Suspension / 259

Literatuur / 265

Rechtspraak / 283

Parlementaire geschiedenis / 303

Rechtspraakregister / 305

Wetsartikelenregister / 311

Trefwoordenregister / 315

Curriculum vitae / 319

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

Aan het eventuele gebruik van hoofdletters in afkortingen komt geen zelfstandige betekenis toe. Wanneer de gebruikte afkorting met een beginhoofdletter, dan wel geheel of gedeeltelijk in hoofdletters is geschreven, heeft die dezelfde betekenis als wanneer die geheel in kleine letters is geschreven en *vice versa*, behalve bij de afkortingen 'b.v.' en 'B.V.'.

AA	Ars Aequi
aant.	aantekening
AD	Algemeen Dagblad
A-G	Advocaat-Generaal bij de Hoge Raad
<i>Abs.</i>	<i>Absatz</i>
afl.	aflevering
art.	artikel of artikelen
<i>art.</i>	<i>article</i> (Frans)
artt.	artikelen
<i>Aufl.</i>	<i>Auflage</i>
<i>ausf.</i>	<i>ausführlich</i>
b2b	<i>business to business</i>
b2c	<i>business to consumer</i>
Bb	Bedrijfsjuridische berichten
BBW	Belgisch Burgerlijk Wetboek
BGB	<i>Bundesgesetzbuch</i>
BGH	<i>Bundesgerichtshof</i>
BGHZ	<i>Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen</i>
bijv.	bijvoorbeeld
blz.	bladzijde
BR	Bouwrecht
b.v.	bijvoorbeeld
B.V. of BV	Besloten Vennootschap
BW of B.W.	Burgerlijk Wetboek
ca.	circa
CC	<i>Code Civil</i>
concl.	conclusie of conclusies
c.s.	<i>cum suis</i>
D.	Digesten
DCFR	<i>Draft Common Frame of Reference</i>
d.i.	dat is
diss.	dissertatie
e.a.	en anderen
<i>ed. of ed.</i>	<i>editor of editors</i>
<i>edn</i>	<i>edition</i>
EEG	Europese Economische Gemeenschap
<i>enac</i>	<i>exceptio non adimpleti contractus</i>
EU	Europese Unie

e.v.	en volgende
GEA	Gerecht in Eerste Aanleg
GEB	Gemeente-Energiebedrijf
ggü	<i>gegenüber</i>
GJB	G.J. Boeve (auteur)
gps	<i>global positioning system</i>
GS	Groene Serie
HGB	<i>Handelsgesetzbuch</i>
Hof	Gerechtshof
HR of Hoge Raad	Hoge Raad der Nederlanden
i.h.b.	in het bijzonder
Inv.	Invoeringswet
i.p.v.	in plaats van
i.v.m.	in verband met
JIN	Jurisprudentie in Nederland
jo.	<i>juncto</i>
JOR	Jurisprudentie Onderneming & Recht
JutD	Juridisch up to Date
KG	Kort Geding
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer
m.	<i>mit</i>
m.m.	<i>mutatis mutandis</i>
m.m.v.	met medewerking van
m.n.	met name
m.nt.	met annotatie van
Mon.	monografie of monografieën
mr.	meester in de rechten
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting
MvV	Maandblad voor Vermogensrecht
NbBW	Nieuwsbrief BW
NBW	nieuw Burgerlijk Wetboek
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NJB	Nederlands Juristenblad
NJW	<i>Neue Juristische Woche</i>
nl.	namelijk
nr.	nummer of nummers
Nr.	<i>Nummer</i> (Duits)
NTBR	Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht
NTHR	Nederlands Tijdschrift voor Handelsrecht
NV of N.V.	naamloze vennootschap
o.a.	onder andere
O.M. of ontwerp-Meijers	ontwerp-Meijers voor een nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek
ORP	Tijdschrift Overeenkomst in de Rechtspraak
oud BW	het Nederlands Burgerlijk Wetboek van 1838
p.	pagina of pagina's
par.	paragraaf of paragrafen
Parl. Gesch.	Parlementaire Geschiedenis
PECL	<i>Principles of European Contract Law</i>
P-G	Procureur-Generaal bij de Hoge Raad
pp.	partijen
Pres.	President
q.q.	<i>qualitate qua</i>

Lijst van gebruikte afkortingen

R&P	Recht en Praktijk
Rb.	Rechtbank
red.	redactie
Red.	<i>Redakteur of Redakteurin</i> (Duits)
red. aant.	redactionele aantekening
resp.	respectievelijk
Rn.	<i>Randnummer</i> (Duits)
RO	Wet op de rechterlijke organisatie
r.o. of rov.	rechtsoverweging of rechtsoverwegingen
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RvA Bouw	Raad van Arbitrage in bouwgeschillen
RvdW	Rechtspraak van de Week
Stcrt.	Staatscourant
T&C	Tekst en commentaar
TBR	Tijdschrift voor Bouwrecht
Toelichting-Meijers	Toelichting op het ontwerp-Meijers
TM	Toelichtingsmemorie
TvHB	Tijdschrift voor Huurrecht Bedrijfsruimte
UvA	Universiteit van Amsterdam
vgl.	vergelijk
vof	vennootschap onder firma
vol.	volume
VOB/B	<i>Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen Teil B</i>
VrA	Vermogensrechtelijke Analyses
vzr.	Voorzieningenrechter
VU	Vrije Universiteit
WPNR	Weekblad Privaatrecht, Notariaat, Registratie
WR	WR, Tijdschrift voor Huurrecht
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
ZGB	<i>Zivilgesetzbuch</i>
ZPO	<i>Zivilprozessordnung</i>

